

Vil beskytte barna

Minst 100 000 norske barn utsettes for passiv røyking som følge av foreldrenes røyking. Dette vil en samlet nasjon av folk flest, myndigheter, politikere og frivillige organisasjoner til livs. Gjerne med loven i hånd.

Legeforeningen og Tobakksfritt inviterte til presseseminar om vern mot passiv røyking. Foranledningen var blant annet en opinionsundersøkelse gjennomført av Respons Analyse på oppdrag av Legeforeningen og Tobakksfritt, som viser at 87 prosent av befolkningen, inkludert det store flertallet av de som røyker, ikke godtar røyking når barn er til stede. Bare åtte prosent godtar røyking med barn til stede, mens fem prosent ikke har gjort seg opp noen mening om dette spørsmålet. Kvinner godtar i mindre grad enn menn røyking i barns nærvær. Det samme gjelder for dem som stemmer Kristelig folkeparti, sammenlignet med andre partier. De som er under 30 år er mindre restriktive enn de som er eldre, dette er uavhengig av kjønn.

Passiv røyking skader barns helse

Tobakksfritts leder, professor Tore Sanner, redegjorde for skadevirkninger hos barn som er utsatt for passiv røyking. Avhengig av utregningsmetode utsettes barn med to foreldre som røyker for skadelige stoffer tilsvarende det de ville fått i seg hvis de selv hadde røykt fra en sigarett hver annen dag til to-tre sigaretter om dagen.

Samtidig er det med sikkerhet påvist en rekke helseskader som følge av passiv røyking blant barn: krybbedød, irritasjon av øyne og luftveier, hoste, slimdannelser og kortpustethet, redusert lungefunksjon, akutte infeksjoner i luftveiene, utvikling av astma, utløsning av astmaanfall og mellomørebetennelse.

Lovgivning viktig virkemiddel

På lovgivningssiden er det per i dag ikke mye å slå i bordet med for den som vil beskytte barn mot passiv røyking, fortalte jusprofessor Asbjørn Kjønstad. I 1985 da Statens tobakkskaderåd kom med det første initiativet i retning av lovgivning på området passiv røyking, ble barn særlig nevnt som gruppe. Siden ble de glemt, virker det som, og tobakkslovgivningen konsentrerte seg om de voksnes verden. Det hittil største gjennombruddet på lovsiden kom med daværende helseminister Dagfinn Høybråten's røykelov, som ble vedtatt i 2003.

For øvrig har Norge ligget foran i det tobakkskadeforebyggende arbeidet i mange år. Vi var først ute med en helhetlig tiltakspakke i 1971, og også først ute med reklameforbud, i 1975. Det første lovvernet mot passiv røyking kom i 1998. Og så fikk vi sølv, etter Irland, da det ble iverksatt røykeforbud på serveringssteder i juni 2004.

Verdens helseorganisasjon (WHO) har store forventninger til land som har vært foregangsland og har nylig påpekt at Norge stiller svakt når det gjelder særlig vern av barn og ungdom.

I følge Kjønstad er det mulig å tolke dagens lovgivning, Barneloven og FNs krav om vern av helse (som er blitt en del av norsk lovgivning) dit hen at det er forbud mot røyking for eksempel i bil når det er barn til stede, og også i rom der barn oppholder seg, i første omgang barnerommet hjemme. Han var imidlertid klar på at det bør komme en egen vernebestemmelse i Tobakksloven for å sikre at forbudet overholdes. Han ønsker seg med andre ord et lovfestet forbud etter mønster av reklameforbudet som kom i 1975, som nedlegger totalt forbud mot røyking på barns arenaer.

Et annet forslag fra Kjønstad er å innføre forbud mot kjøp av tobakk

for alle som er født etter 31.12.99, uavhengig av hvor gamle de er eller blir. Det vil si en suksessiv utfasing av muligheten til å få kjøpt tobakk.

Politisk vilje

Stortingspolitiker Laila Dávøy (KrF) snakket om politikernes vilje til å eventuelt lovfeste barns rett til vern mot passiv røyking. Hun nevnte regjeringens arbeid med ny tobakksstrategi, som muligens er tenkt som en del av samhandlingsreformen, og som skal legges frem til høsten.

For øvrig hadde hun stor tro på gode veiledere rettet mot foreldre, som middel til å få de voksne til å forstå viktigheten av å beskytte barna mot tobakksrøyk. I tillegg understreket hun den potensielt viktige rollen til jordmødre, helsesøstre og fastleger. Selv har hun ingen erfaring med at egen fastlege spør om hverken alkohol- eller tobakksvaner. Det hadde aldri forekommet, fortalte hun. Tannlegen ble ikke nevnt, men har i mange sammenhenger tidligere blitt fremhevet som en viktig helsearbeider i det tobakksforebyggende arbeidet. Det er garantert fortsatt et ønske fra alle hold om at tannlegen fortsetter å snakke med og gi råd til pasientene om deres tobakksvaner.

Nasjonalforeningen for folkehelsen, ved informasjonssjef Randi Kiil stadfestet at voksne trenger hjelp, både til å slutte å røyke og til å beskytte barn. Hun tok til orde for kampanjer gjennom massemediene for å gjøre helsefaren ved passiv røyking mer kjent.

Overlege og leder av Hjerte- karrådet Cecilie Risøe gjentok at passiv røyking åpenbart gjør noe med barnas luftveier, og at det er vanskeligere å påvise effekter på hjerte- karsystemet. Det betyr ikke at de ikke finnes. Barn er spesielt utsatt for skader i luftveiene, hjerte- og karsystemet, og de får økt kreftrisiko. De merkes for livet av passiv røyking, sa Risøe. Hun

ILLUSTRASJON

en bestemmelse om at barn skal gis et spesielt vern mot passiv røyking.

Røyker mindre, snuser mer

Andelen som røyker daglig i den norske befolkning er sunket til 14 prosent i februar 2011, fra 20 prosent i januar 2007. Andelen som snuser daglig er økt fra fem til ni prosent i samme tidsrom. Andelen som bruker snus går sakte oppover. Det er stor variasjon mellom de ulike aldersgruppene. I gruppen under 30 år er det dobbelt så mange dagligsnusere som dagligrøykere. Det er oppsiktsvekkende at blant personer under 30 år oppgir 25 prosent at de snuser daglig, mot 16 prosent for et år tilbake, heter det i en kommentar til rapporten fra Respons Analyse.

Ellen Beate Dyvi

understreket også det helt åpenbare og åpenbart viktige; nemlig at barn ikke velger sine omgivelser og at de i liten grad kan si fra om hva som plager dem. Hun tror ikke at alle foreldre har tatt innover seg de skadene barn utsettes for når de utsettes for passiv røyking, og er bekymret for at budskapet ikke når frem.

I en pressemelding samme dag som undersøkelsen ble presentert på pres-

seseminaret i Legeforeningen sier Kreftforeningen i en pressemelding at de har høye forventninger til hvilke tiltak myndighetene vil foreslå i sin varslede tobakksstrategi. – Når så mange i befolkningen uttrykker viktigheten av å skjerme barn fra tobakksrøyk, er det viktig at dette også gjenspeiles i lovverket, sier generalsekretær Anne Lise Ryel, og viser til at de i den islandske tobaksskadeloven har